“Kurucu Meclis” Türkiye Sınıflar Mücadelesinde Ne Anlama Geliyor?

Türkiye’de ekonomik krizin yıkıcı etkileri yoğun biçimde hissedilirken, erken seçim ihtimali de daha fazla konuşulmaya başlandı. Olası erken seçim, başkanlık rejiminin bir oylaması anlamına da geliyor. Tam da bu nedenle burjuva muhalefet, ülkedeki ekonomik kriz ve adaletsizliklerin başkanlık rejiminden kaynaklandığını daha yüksek sesle ifade ediyor. Başkanlık rejimini değiştirip yerine “güçlendirilmiş parlamentoyu” geçirme konusunda burjuva muhalefet arasında bir uzlaşı olduğu görülüyor.

Başkanlık rejiminin tartışılmaya başlanmasıyla, sosyalist solun bir kesimi kurucu meclis çağrısı yapmaya başladılar. Rejimin krizi derinleştikçe bu tür öneriler daha da artacaktır. Hatta burjuva muhalefet içerisinden veya bizzat hükümetten “kurucu meclis önerisi gelme olasılığı da mümkün. Örneğin 15 Temmuz başarısız darbe girişiminin ardından bizzat Erdoğan, 26. Hükümeti İkici Kurucu meclis olarak tanımlayarak bir tartışma başlatmıştı.

Bu konu üzerine daha önce de bir yazı yayınlamıştık[1]. Ancak farklı çevrelerden öneri ve tartışmaların gelmesi üzerine bir kez daha konuyu değerlendirme ihtiyacı duyduk. Türkiye’de kurucu meclisin emekçi kitlelerde güncel bir karşılığı var mı sorusunun cevabını bu yazıda bulmaya çalışacağız. Ekim devriminin ardından toplanan Kurucu Meclis ve Bolşeviklerin ona yaklaşımı, bize başlangıç için yol gösterici olacaktır.

1917’de Kurucu Meclis Deneyimi

1905 Devrimi’nden önce Rusya’da tüm sosyalist partiler bir kurucu meclisin toplanmasını ve yeni bir yasa hazırlanmasını savunuyorlardı. Devrimin ardından Rusya parlamentosu Duma’nın kurulmasına izin veren Çar II. Nikolay, parlamentoya

1 *Hakkı Yükselen, http://www.kirmizigazete.org/wp-content/uploads/2020/05/KURUCU-MECLIS.pdf*

anayasa yapma yetkisi vermedi. Son kararları kendi onayından geçmeye devam etti. Monarşik liberal Kadetlerin yasa değişikliği önerileri çoğunlukla Çar tarafından reddedildi. Parlamento dışında kalan sosyalistler, demokratik bir anayasa ve işleyen bir kurucu meclis talep etmeye devam ettiler.

1917 Şubat Devriminin ardından Çarlık işçi sınıfı ve yoksul halk tarafından yıkıldı Yönetimi Geçici Hükümet devraldı. İktidar işçi ve köylülerin kurduğu meclisler yani Sovyetler eliyle kurulmuştu. Geçici Hükümetle birlikte Sovyetlerin varlığı bir ikili iktidar durumu yarattı. Geçici Hükümet, sürekli olarak Kurucu Meclis toplandıktan sonra esas hükümetin kurulacağını savunuyordu. Başbakan Kerenski, Kurucu Meclis seçimlerinin Almanya ile devam eden savaşın ardından yapılacağını açıkladı. Ancak işçi sınıfının Kerenski hükümetini de, burjuva liberalleri de beklemeye niyeti yoktu. Geçici Hükümet, Bolşevikler önderliğinde işçi sınıfı tarafından (Ekim devrimi - Kasım 1917) devrildi.

THE LAST PROVISIONAL CABINET

(1) A. F Kerensky—Prime Minister and Commander-in-Chief (2) M. I. Terestchenko—Minister of Foreign Affairs (3) A. M. Nikitin—Minister of the Interior and of Post and Telegraph (4) A. V Liverovsky—Minister of Ways of Communication (5) M. V Bernatzky—Minister of Finance (6) N. M. Kishkin—Minister of Public Welfare (7) A. I. Konovalov—Minister of Trade and Industry (8) S. Smirnov—State Comptroller (9) S. N. Prokopovitch—Minister of Supply (10) S. S. Maslov—Minister of Agriculture (11) S. N. Tretyakov—President of the Economic Committee (12) V M. Maliantovich—Minister of Justice (13) General Verkhovsky—Minister of War (14) Admiral Verderevsky—Minister of Navy (15) K. A. Gvozdev—Minister of Labor (16) S. S. Salazkin—Minister of Education (17) A. V Kartashev—Procurator of the Synod.

(Rusya Geçici Hükümeti, 1917)

Bolşevikler, Geçici Hükümeti Kurucu Meclisi toplaması için sürekli sıkıştırdıktan sonra bu görev onlara kalmıştı. Parti yönetimi içerisindeki uzun tartışmalar sonucunda seçim kararı aldılar. Yeni Sovyet hükümeti, 12 Kasım 1917'de Kurucu Meclis seçimlerini gerçekleştirdi. Sonuçlar Lenin'in öngördüğü üzere devrim karşıtları lehineydi:

"Seçim sonuçları, Bolşevik saflarda duyulan bütün kaygıları haklı çıkardı. Kurucu Meclise seçilen (ve başlangıçta 808 olarak öngörülen) 707 üyeliğin 410'unu alan SD'ler rahat bir çoğunluk sağlamışlardı. Bolşevikler ancak dörtte bir oranında, yani 175 sandalye çıkarabilmişlerdi. Çoğunluğu Ukranyalılar'dan meydana gelen "milli gruplara" mensup 84 delegenin büyük kısmı tamamen anti-

Bolşevik'ti. Kadetler ki hayatta kalan tek burjuva partiydi, 17, Menşevikler ise 16 üyelik kazanmıştı." [2]

Ekim devriminin karşıtlarının birleşmesi Bolşevikleri, Sovyet üyesi işçi ve askerleri tedirgin eder. E.H. Carr bunu Bolşevikler Fransız Devrimi'ndeki Kurucu Meclisin işçileri kitlesel olarak katledilmelerini unutmamışlardı diye aktarır:

"…Seçim sonuçları Kurucu Meclis'in, Sovyet rejimine her iki kanattan da karşı olanların yani geçici hükümeti burjuva kalıntılar ile kurucu meclise muhalif sosyalistlerin bir araya gelmelerine yaradığını ortaya koymuştur. Devrim tarihini çok iyi bilen Bolşevikler, Marx'ın Brumaire'deki ünlü deyişiyle görevi, henüz Şubat Devrimi'nden üç ay sonra "devrim sonuçlarını burjuva standardıyla sınırlamak" olan ve işçilerin Cavaignac tarafından kitle halinde öldürmelerinin yolunu hazırlayan Mayıs 1948'deki Fransız Kurucu Meclisi'nin gerçek kimliğini unutmamışlardı."[3]

Kurucu Meclis'te çoğunluğun Sosyalist Devrimciler, Menşevikler ve Kadetler'de olması nedeniyle Lenin, işçilere ve parti militanlarına Sovyetleri elden bırakmama çağrısı yapar. 21 Kasım'da toparlanan 20 bin Kronştad denizcisi, Kurucu Meclisi Ekim Devrimi'ni desteklemeye çağırır. Bu gerilim üzerine Meclisin açılışı ocak ayına ertelenir.

Lenin, Kurucu Meclisle ilgili görüşlerini 26 Aralık'ta şu şekilde açıklar:

"Devrimci sosyal demokratlar, Kurucu meclisinin toplanmasını talep etmekle beraber, 1917 Devriminden itibaren bir Sovyet Cumhuriyeti'nin, Kurucu Meclisli bir burjuva cumhuriyetinden daha yüksek seviyede bir demokrasiyi temsil ettiğini söylemektedir.

… Seçilen Kurucu Meclis Rus halkının iradesini tam olarak temsil etmemektedir çünkü özellikle köylülük arasında Mayıs-Ekim ayları arasında en çok sayıda desteğe sahip olan SR'lar Ekim ayında oluşturulan seçim listelerinde tek liste halindeyken Kasım ayında bölünmüşlerdir. …Ekim Devriminin çıkarları Kurucu Meclisin bazı haklarının üstündedir."[4]

Yukarıda da görüldüğü üzere Lenin, Kurucu Meclisi burjuva demokrasisinin bir parçası olarak görmektedir. İşçi Asker Sovyetlerini asıl demokrasi ve meclis organı olarak gördüğünü açıkça ifade etmektedir. Ayrıca Sol Sosyalist Devrimcilerin ayrılarak Bolşeviklere katıldığını eklemektedir. Kurucu Meclis tartışmaları sırasında Troçki, Brest-Litovsk görüşmelerindedir.

5 Ocak'ta Kurucu Meclis lehine yapılan kitlesel gösteri Bolşevikler tarafından bastırılır. Gösterinin Ekim Devrimi karşıtı bir harekete dönme riski vardır. Kurucu Meclis 5 Ocak saat 16:00 ile 6 Ocak 04:40 arasında tek oturum yapabilir. Daha ilk oturumda Kurucu Meclis çoğunluğu, Sovyet hükümeti olan Sovnarkom'u tanımaz; böylece Ekim devrimini de tanımamış olur. Sovnarkom, ilk oturumun ardından Kurucu Meclisi kapatır. Tüm Rusya Kurucu Meclisi, sadece 13 saat açık kalır. Sosyalist devrimciler, 7

---

2 *E.H. Carr, Sovyet Rusya Tarihi, Bolşevik Devrimi 1, Metis Yayınları, sayfa 109*

3 *E.H. Carr, age., sayfa 111*

4 *V. I. Lenin, Theses On The Constituent Assembly, Collected Works, Progress Publishers, Moskova, cilt 26, 1972, s.379-383 (https://tr.wikipedia.org/wiki/Kurucu_Meclis_(Rusya)#cite_note-13)*

Mayıs 1918'de Kurucu Meclisi yeniden toplamak için silahlı mücadele kararı alır. Bu tartışmanın tarafları iç savaşta da karşı karşıya kalmaya devam edecektir.

(Kurucu meclis kapatıldığı sırada Bolşevik karşıtı Güney Rusya Gönüllü Ordusu. Ocak 1918)

"Çin Üzerine" kitabında Troçki, Kurucu Meclis'in başarısızlık nedenini Sovyet İktidarının kurulmuş olmasına bağlar:

"Rusya'da Kurucu Meclis yalnızca bir gün sürdü. Neden? Çünkü çok geç ortaya çıkmıştı; Sovyet iktidarı zaten varlık kazanmıştı ve bu meclisle çatışma içine girmişti. Bu çatışmada, Kurucu Meclis devrimin dününü temsil ediyordu. Ancak burjuva geçici hükümetin Kurucu Meclisi Mart'ta ya Nisan'da (1917) toplamakta yeterince kararlı olduğunu varsayalım. Bu mümkün müydü? Şüphesiz evet. Kadetler Kurucu Meclisin toplanmasını devrimci dalganın dinmeye başlayacağı umuduyla ertelemek için her türlü yasal numarayı kullandılar. Menşevikler ve Sosyal devrimciler sırayı Kadetlerden aldılar. Eğer Menşevikler ve Sosyal Devrimciler bir parça daha devrimci güdüye sahip olsalardı, Kurucu Meclisi birkaç haftada toplayabilirlerdi. Biz Bolşevikler meclis seçimlerine ve bizzat meclise katılacak mıydık? Hiç kuşkusuz, çünkü tüm bu dönem boyunca Kurucu Meclisin en hızlı biçimde toplanmasını talep edenler tam da bizlerdik." [5]

Kurucu Meclis Nedir? Tarihsel Önderler Kurucu Meclisi Hangi Koşullarda Savundular?

Bir burjuva demokratik slogan olarak "kurucu meclis"i uygun koşullarda, bir dizi geçiş talebiyle birlikte, öne sürmek kitle hareketinin mücadelesini ileriye çekebilir. Ancak

---

5 *Lev Troçki, Çin Üzerine, Tarih Bilinci Yayınları, Çin'de Ulusal Meclis Sloganı Bölümü, 2 Nisan 1930, syf 369, 370*

sloganların veya taleplerin tarihselliğinden ve nesnelliğinden koparılması, bir fetiş haline getirilmesi sınıf mücadelesine bir yarar sağlamaz. Lenin'in sloganlar konusunda esnekliği birçok kez net şekilde görülmüştür. Bugün kurucu meclis sloganının da bir sihirli formül gibi, çokça kullanıldığına tanıklık ediyoruz. Maalesef bazı sosyalist siyasi eğilimler için "kurucu meclis" neredeyse bir tür "aşamacılık" haline gelmiş durumda. Nesnellikten koparılmış bir "kurucu meclis" sloganının sürekli gündeme getirilmesini bir tür "gizli reformizm" olarak da ifade etmemiz yanlış olmaz.

Demokratik sloganlar, kitlelerin politik bilincini yükseltebilmek için önemlidir. Özellikle sömürge ve yarı sömürge ülkelerde, parlamenter sistemin işlemediği dikta rejimleri altında işçi sınıfının ve emekçi halkın geri bilincini yükseltmek, seferberlikleri güçlendirmek için demokratik sloganlar kullanılır.

Örneğin Çarlık Rusya'sında ulusal sorun ve kurucu meclis burjuva demokratik bir slogandı. Parlamento ve adil seçimler yoktu. Çarlığın kaldırılması, genel oy hakkına dayalı bir cumhuriyet, yeni bir kurucu meclis, toprak reformu ve toprağın köylüye dağıtılması, hukuk reformu gibi taleplerle birlikte kullanılıyordu. Devasa bir yoksul köylü ülkesi olan Rusya'da, derin ulusal sorunlar ve çarlığın baskısı altında demokrasi isteyen şehirli halk kitleleri vardı.

Köylüleri ve küçük burjuvaziyi kazanmak için demokratik talepler ve kurucu meclis talebi önemliydi ve çok da doğruydu. Bu slogan demokrasi isteyen kitleleri harekete geçiriyordu. Bolşevikler 1917 öncesinde bu talebi "barış, ekmek, toprak" gibi taleplerle destekliediler. Ayrıca bu sloganı, Sovyetler vasıtasıyla iktidarın işçi sınıfına geçmesi hedefine bağladılar.

Troçki "Geçiş Programı"nın "Geri Ülkeler ve Geçiş Talepleri Programı" bölümünde, Çin ve Hindistan benzeri parlamentonun işlemediği sömürge ve yarı sömürgeler için Kurucu Meclis sloganını önermiştir. Her iki ülkede bir burjuva parlamento yoktur. İşçi meclisleri/Sovyetler neredeyse yoktur ve bir ikili iktidar yaratacak düzeyin çok gerisindedir. Çin ve Hindistan gibi sömürge ve yarı-sömürgeleri için tarım devrimi ve ulusal bağımsızlıkla beraber ulusal/kurucu meclisi ana slogan olarak önerir:

"Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin merkezi görevi tarım devrimi ve ulusal bağımsızlıktır; tarım devrimi ile feodalizmin mirasının tasfiyesi, ulusal bağımsızlık ile emperyalist boyunduruktan kurtulmak. Bu iki görev birbirine sıkıca bağlıdır. …Demokratik programın bir başına reddi mümkün değildir; kitlelerin kendilerinin mücadele içinde bu programı aşmaları zorunludur. Ulusal (ya da Kurucu) Meclis sloganı, Çin Hindistan gibi ülkeler için bütün geçerliliğini korur. Bu slogan ulusal bağımsızlık ve tarım reformu sorunlarına kopmazcasına bağlanmalıdır.[6]

"İspanyol Devrimi" yazılarında Troçki yine kurucu meclis sorununa değinir. İspanya'da demokratik bir burjuva parlamentosu yoktur ancak 1931 yılında "Kurucu Cortes" seçimi gerçekleşecektir. İspanyol komünistlerine yazdığı mektupta onları kurucu Cortes[7] meclisine katılmaya çağırır. Çünkü İspanyol komünistlerinin bir kısmı meclis seçimlerini boykotu tartışmaktadır. O dönemde henüz işçi konseyleri yoktur ve faşizm tehdidi yeni

---

6 *Lev Troçki, Geçiş Programı, Kardelen Yayınları, İstanbul, sayfa 35-36.*

7 *28 Haziran 1931 gerçekleşecek kurucu Cortes seçimlerini sol kazanacaktır.*

açığa çıkmaktadır. Troçki, toprak reformuyla köylülüğün ve demokratik sloganlarla geniş halk kesimlerinin mücadeleye kazanılmasının sovyetik örgütlenmelerin gelişimine de katkı sağlayacağını düşünmektedir. “Sovyetler ve Kurucu Meclis” başlıklı yazısında şöyle der:

“Ancak Cortes boykot edilecekse, bu ne adına yapılacaktır, Sovyetler adına mı? Bence sorunu bu şekilde ele almak yanlı olacaktır. Köylerde ve kentlerdeki kitleler, içinde bulunduğumuz şu dönemde ancak demokratik sloganlar çevresinde bir araya gelebilirler. Bu sloganlar arasında ise, eşit, gizli, evrensel standartlarda ve doğrudan bir oylama ile kurucu meclisin kurulabilmesi sloganı da bulunmaktadır. İçinde bulunduğumuz bu dönemde, böyle bir sloganı göz ardı edebileceğinizi zannetmiyorum. Sovyetler henüz oluşturulabilmiş değildir. İspanyol işçileri -köylülerden bahsediyor değilim- Sovyetlerin ne anlama gelmekte olduğunu kendi deneyimlerinden hareketle bilecek durumda değiller. Yine Cortes etrafında geliştirilecek olan mücadele önümüzdeki dönemde ülkedeki politik hayatın önemli bir bölümünü işgal edecektir. Bu nedenle, bu koşullar altında, Cortes konusundaki sloganları bir yana bırakarak yalnızca Sovyetler sloganını sahiplenmek oldukça büyük bir hata olacaktır. Kaldı ki, önümüzdeki yakın gelecekte kitleleri demokratik sloganlar temelinde harekete geçirerek Sovyetleri kurabilmek pekâlâ mümkündür. Şunu anlamak gerekmektedir: monarşinin gerici, muhafazakâr ve sahte bir Cortes oluşturmasına engel olarak, demokratik bir Cortes’in oluşturulabilmesi yolunda çaba sarf etmek ve böylece Cortes’in köylüler için yapabileceği şeylerden biri olan toprak dağıtımı gibi reformların gerçekleşmesini sağlamaya çalışmak. Bunları yaparken bir yandan da emekçi kitlelerin toplumsal pozisyonlarını güçlendirmek için, işçi, asker ve köylü Sovyetlerinin kurulmasını sağlamak.” [8]

1925-1927 arasında gerçekleşen ikinci Çin Devrimi üzerine yazılarında da Troçki, birçok kez bu konuya değinir. Stalin ve Komintern’in yanlış politikaları sonucunda Çin Komünist Partisi, Çan Kay Şek liderliğindeki burjuva milliyetçisi Koumintang’a katılmıştır. Çan Kay Şek, örgütsel bağımsızlığını yitiren komünistleri devrimin ardından imhaya girişir. Yüzbinlerce komünist tutuklanır ve binlercesi öldürülür.

---

8 Lev Troçki, İspanyol Devrimi (1931-1939), Yazın Yayıncılık, sayfa 54, 55.

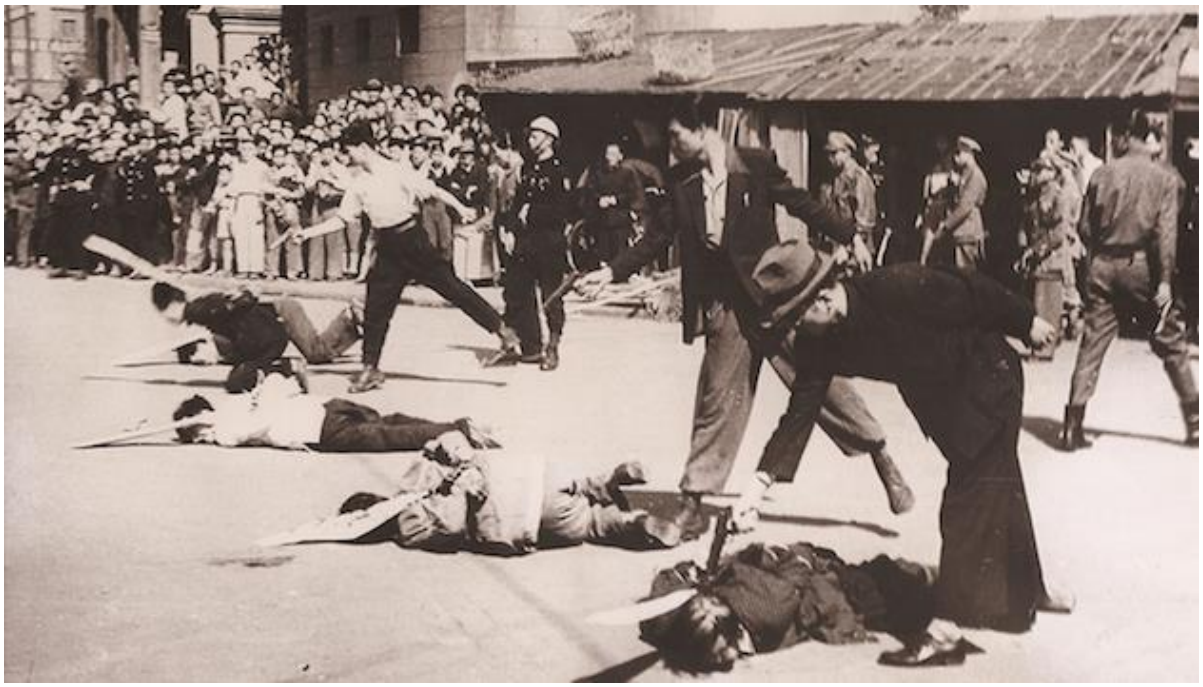

(*Shangay Katliamı, 1927*)

Mao önderliğinde kırsal alanlara çekilen parti, önderliği ve kitlesi itibariyle dönüşerek küçük burjuva- köylü bir nitelik kazanır. 1926 yılında yüzde 66'sı işçilerden oluşan partideki işçi oranı1930'da yüzde 1,6'ya kadar düşer. Troçki, hala işçi sınıfı içerisinde bir komünist partinin inşa edilebileceğini ve sovyetlerin kurulabileceğini düşünmektedir. Troçki, 2 Nisan 1930'da Çin'de "Ulusal Meclis Sloganı" üzerine yazısında eğer sol Koumintang'ın girişimleriyle bir ulusal meclis kurulması ihtimali ortaya çıkarsa Çinli komünistlerin buna katılması gerektiğini söyler:

"Askeri Koumintag rejiminin daha da zayıflaması ve bilhassa kentlerdeki kitleler arasındaki hoşnutsuzluğun artması durumunda, ulusal meclis tarzı bir şeyi toplamak üzere Koumintang'ın bir kısmının "üçüncü parti"yle birlikte bir girişimde bulunması muhtemeldir. Şüphesiz ellerinden geldiğinde ezilen sınıf ve katmanların haklarını budayacaklardır.

Biz komünistler böylesine sınırlı ve manipüle edilmiş bir ulusal meclise girer miyiz? Eğer onun yerine başka bir şey koyacak kadar, yani iktidarı ele geçirecek kadar güçlü değilsek, elbette girerdik. Böyle bir evre bizi hiç de zayıflatmazdı, tersine, proletaryanın öncü güçlerini bir araya toplamamıza ve geliştirmemize yardımcı olurdu. Bu sahte meclis içinde ve bilhassa meclisin dışında yeni ve daha demokratik bir meclis ajitasyonu yürütürdük. Eğer bir devrimci kitle hareketi mevcutsa, aynı zamanda Sovyetleri inşa ederdik. Böylesi bir durumda, küçük-burjuva partilerinin, sovyetlere karşı bir set olarak görece daha demokratik bir ulusal meclis toplamaları çok muhtemeldir. Bu tür bir meclise katılır mıydık? Şüphesiz katılırdık; bir kez daha, eğer ki bu meclisin yerine çok daha üst bir hükümet biçimini yani Sovyetleri geçirecek kadar güçlü değilsek. Ne var ki böyle bir imkân kendini ancak devrimci yükselişin doruğunda açığa vurur. Ancak şu anda bundan çok uzağız."[9]

---

9 *Lev Troçki, Çin Üzerine, Tarih Bilinci Yayınları, Çin'de Ulusal Meclis Sloganı, 2 Nisan 1930, sayfa 368, 369.*

Çin örneğinde de, demokratik burjuva parlamentonun olmadığı yarı sömürge bir ülkede, komünistlere burjuva milliyetçilerinin kuracağı ulusal meclise katılmalarını tavsiye etmektedir.

LIT kurucusu ve uluslararası Troçkist akımın liderlerinden Nahuel Moreno, tanımı biraz daha genişleterek totaliter, diktatoryal ve hatta Bonapartist rejimlerde gerici hükümetleri yıkmak için bu sloganı öne çıkarabileceğimizi söyler.

"*Bu slogan, aynı Portekiz'de Caetano'ya ve Yunanistan'da Albaylar Cuntası'na karşı kullanıldığı gibi Fransa'da, İngiltere'de, İspanya'da ve Hıristiyan Demokrat İtalya'da da veya* Kahrolsun Somoza *örneğinden de görüldüğü üzere geri kalmış ülkelerde de kullanılabilir… Yalnızca işçileri değil tüm halkı bu totaliter, diktatoryal veya en azından Bonapartist ve aşırı gerici hükümetleri yıkmaya sevk eden bu slogan esas bir önemdedir. Ancak ulaşılır ulaşılmaz bu hedef, pek çok ülkede (özellikle de yıkılan iktidarın totaliter bir rejim olduğu ülkelerde) derhal demokratik mücadelenin en yüksek ifadesi olan* Kurucu Meclis *hedefiyle birleşir. Yine de bu sloganın burjuva bir slogan olduğunu bir an için bile unutmamalıyız, zira bu slogan herkesin bir oy hakkına sahip olduğu bir anayasa için çağrıda bulunur. Ama bu sloganın seferber edici bir slogan olduğunu ve çoğunlukla burjuva demokratik karakterinden farklı sonuçlara yol açtığını da kabul etmeliyiz. Bu en son bahsettiğimiz özellik, geniş bir orta sınıfın, özellikle de köylülerin mevcut olduğu ülkeler için bu sloganın en önemli özelliğidir."* [10]

Burjuva Demokratik Bir Slogan

"*Kurucu meclis, **kendi başına** burjuva demokratik bir taleptir. Bu talebin geniş toplumsal ve politik kesimlerce benimsenmesi halinde vereceği sonuç en iyi ihtimalle bir burjuva demokrasisidir.*"[11]

Kurucu meclis, bir burjuva parlamentonun olmadığı koşullarda bir ulusal meclisin toplanmasını istemektir. Şayet bir meclis var ve otoriter veya totaliter bir rejim altında işlemiyorsa, mevcut olandan daha iyi bir burjuva meclisi istemektir. Yani *"biz mevcut burjuva parlamentodan memnun değiliz, demokratik sorunları çözme kabiliyeti olan daha yeni bir meclis istiyoruz"* demektir. Bu anlamda kapitalizmi ortadan kaldırmayı gündemine almayan bir slogandır.

Burjuvazi açısından kurucu meclis, yozlaşmış çürümüş burjuva anayasasının tamiratı için yeni bir meclisin kurulması anlamına gelir. Kurulacak yeni mecliste de eski partilerin büyük bir kısmı yer alacaktır. Çünkü para ve güç burjuva partilerindedir. Bu nedenle çok kez kurucu meclis önerisinin burjuva kesimlerden gelmesi şaşırtıcı değildir.

Eğer işçi sınıfı kurucu meclis sloganını nesnel nedenlerle savunacaksa bir dizi "geçişsel taleple" o meclise katılması gerekir. Lenin 1917 devriminin sıcak günlerinde kaleme aldığı Nisan tezlerinde Kurucu Meclis çağrısını bir dizi ekonomik taleple birleştiriyordu. Kurucu meclise karşı olmadığını söyleyen Lenin, kurucu meclisin anti-kapitalist bir biçim alması gerektiğini ifade ediyordu:

---

10 *Nahuel Moreno, Geçiş Programının Güncellenmesi, Tez 27: Demokratik Sloganlar ve Görevlerin Temel Önemi. Kurucu Meclis, H2O Yayınevi, sayfa 181-182.*

11 *Hakkı Yükselen, http://www.kirmizigazete.org/wp-content/uploads/2020/05/KURUCU-MECLIS.pdf*

"Bu hükümet şu ana kadar Kurucu Meclis'in toplanması için tarih bile belirlemedi. Feodal çarlığın maddi temelini oluşturan büyük toprak mülkiyetine el sürmüyor. Bu hükümet tekelci mali örgütlerin, büyük bankaların, kapitalist sendikaların ve kartellerin vb. faaliyetlerine ilişkin bir soruşturma başlatmayı ve kamuya açık hale getirmeyi ya da bu kurumlar üzerinde denetim kurmayı aklının ucundan bile geçirmiyor."[12]

Nahuel Moreno da kurucu meclisi bir burjuva demokratik slogan olarak tanımladıktan sonra, bir dizi sloganla desteklenmesi gerektiğini ifade eder. Devrimci bir aşamada kurucu meclisi temel slogan olarak öne sunmayı bir ihanet olarak tanımlar ve gerçek amacın demokratik devrim değil, işçi iktidarı olduğu konusunda uyarır:

Slogan, burjuvaziyle mücadele etmenin, kitle hareketini eğitmenin ve işçi sınıfı ile köylülerin birliğini geliştirmenin aracıdır. Ama Kurucu Meclis sloganı, bir sloganlar bütününün parçası olmalıdır. Örneğin, Kurucu Meclisi köylülere toprak dağıtımının ve proletaryanın silahlanmasının oylanması için, işçi ücretlerinin ve çalışma saatlerinin belirlenmesi için ve tekellerin mülksüzleştirilmesi için talep ediyoruz. Kurucu Meclis talep ediyoruz ama şöyle diyoruz: Biz eğer gerçek demokratlarsak, iktidardaki diktatörlüğü yıkan tüm politik akımlara radyo ve televizyonu kullanma hakkının verilmesini savunmalıyız. *Bu sloganların hiçbiri, herhangi bir devrimci aşamanın ister Şubat öncesi ister Şubat sonrası olsun, temel eksenini ve ana sloganını gölgelememelidir: işçilerin ve halkın iktidarının geliştirilmesi. Kurucu Meclisi devrimci bir aşamada temel slogan olarak ele almaya yönelik her girişim, Troçkist politikaya doğrudan bir ihanet olacaktır, zira Troçkist politikanın hedefi bir demokratik devrim değil, devrimci örgütlenmesi eşliğinde işçi sınıfını ve müttefiklerini iktidara taşıyacak bir devrimi gerçekleştirmektir."* [13]

"Kırmızı Gazete"deki yazımızda kurucu meclis talebinin geçişsel taleplerle tamamlanmadığında asgari program ve bir tür aşamacılık tehlikesi taşıyabileceğine dikkat çekmiştik:

"Demokratik bir slogan olarak kurucu meclis talebine "geçişsel" ve devrimci bir karakter kazandırmak, onu bir dizi ekonomik ve geçişsel taleple bütünleştirmeye bağlıdır. Bu yapılmadığında kurucu meclis talebi en ileri haliyle "demokratik aşama" veya "asgari program" maddesi olarak kalır veya öyle algılanır. Mesela Kurucu meclis talebiyle birlikte, iş yasalarında emek lehine düzenlemeler, asgari ücret ve genel olarak ücretlerin artırılması, grev erteleme ve yasaklarına son verilmesi, sendikalaşmanın önündeki engellerin kaldırılması vb. "ekonomik-demokratik" içerikli sloganlarda öne sürülmeli."[14]

Öz-Örgütlenmelerle Desteklenmelidir

Lenin, yine "Nisan Tezleri"nde, Kurucu Meclise karşı olduğunu düşünenlere cevap verirken birçok kez Sovyetlerin önemine vurgu yapar. İşçi ve Asker Sovyetleri olmadan Kurucu Meclisin bir güvence olmadığını söyler:

"Ben Geçici Hükümete Kurucu Meclisin toplanması için erken bir tarih, hatta herhangi bir tarih belirlemediği için ve yalnızca vaatlerde bulunduğu için saldırdım. İşçi ve Asker Temsilcileri

---

12 *Lenin, Nisan Tezleri, Agora Kitaplığı, syf. 42*

13 *Nahuel Moreno, Geçiş Programının Güncellenmesi, Tez 27: Demokratik Sloganlar ve Görevlerin Temel Önemi. Kurucu Meclis, H2O Yayınevi, sayfa 181-182.*

14 *Hakkı Yükselen, age.*

Sovyetleri olmadan Kurucu meclisin toplanmasının güvencesi olmadığını ve başarısızlığa mahkûm olduğunu savundum.

Ama bana Kurucu Meclis'in hızla toplanmasına karşı olduğum görüşü atfediliyor!" [15]

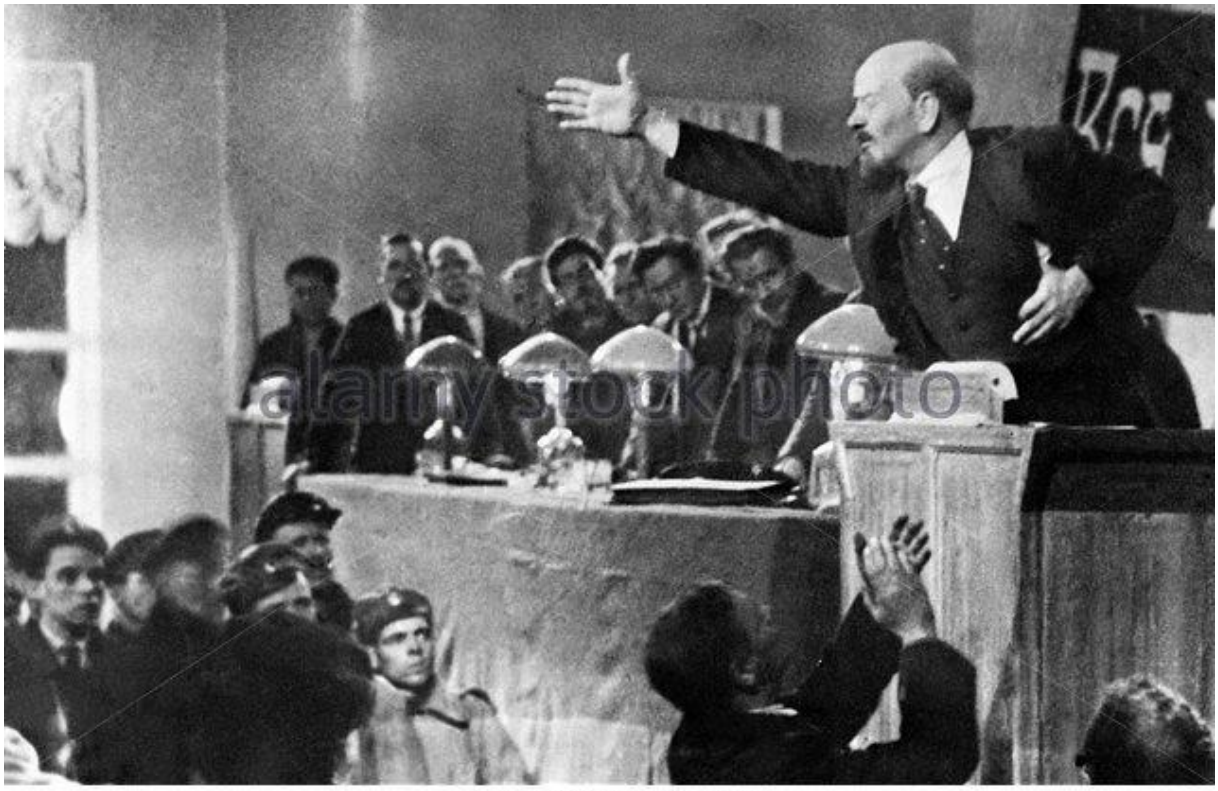

Lenin, Kurucu Meclisin garantisi olarak örgütlü ve silahlı işçi sınıfını gösterir:

"Ama Kurucu Meclis'in toplanması ve başarısının güvence altına almanın tek bir yolu var, o da Sovyetlerin sayısını ve gücünü artırmak ve işçi sınıfı kitlelerini örgütlemek ve silahlandırmak. Tek garanti budur."

"Köylüler şimdiden toprağa el koyuyorlar. Sosyalist devrimcilerse onları durdurmaya çalışıyor ve Kurucu Meclis'in toplanmasını beklemeleri yönünde akıl veriyorlar. Biz toprağa derhal el konması talebini, Tarım Emekçileri Temsilcileri Sovyetleri'nin kurulması propagandasıyla birleştirmeliyiz… Onların Tarım Emekçileri Temsilcileri Sovyetleri'ne ihtiyaçları var. Köylülere "Kurucu Meclis'in toplanmasını bekleyin" diye akıl verenler onları aldatıyorlar." [16]

Troçki tüm makalelerinde işçi meclislerine/sovyetlerine dayanan bir işçi emekçi hükümetinin hedef olduğunu ifade etmiştir. Geçiş Programında kurucu meclisin yeterlİ olmayacağını, işçi meclislerinin kurulmasının önemini vurgular ve burjuva demokrasisinin yıkılması gerektiğini açık şekilde ifade eder.

[…] kitlelerin devrimci demokrasi sloganlarıyla seferber edilmelerinin belli bir aşamasında sovyetler kurulabilir ve kurulmalıdır. Sovyetlerin her bir dönemindeki tarihsel rolünü, özellikle

---

15 *Lenin, Nisan Tezleri, Agora Kitaplığı, sayfa 89*

16 *Lenin, age., sayfa 110*

ulusal meclis ile ilişkilerini belirleyecek olan, proletaryanın politik düzeyi, köylülükle arasındaki bağ ve proleter partinin politikasının niteliği olacaktır. Sovyetler burjuva demokrasisini er geç devirmelidir. Demokratik devrimin sonuna kadar götürülmesini ve böylece sosyalist devrim döneminin açılmasını yalnızca sovyetler sağlayabilir."[17]

Hakkı Yükselen de yazısında bir dizi geçiş slogan yanında, öz örgütlülüklerin muhakkak geliştirilmesi gerektiğini vurgular:

"Kurucu meclisin devrimci bir muhteva kazanabilmesi için bir yandan öz örgütlenmelerin güçlendirilmesi ve işçi sınıfının iktidarına hazırlık yapılması gerekir. Böylece işçi sınıfı burjuva demokrasisinin yanılsamalarına teslim edilmez:

*Talepler, sadece kendi alanlarıyla sınırlı kalmayıp aynı zamanda **iktidar sorununu** günlük hayata taşımak zorundadır. Ancak bu bütünlüğü ifade eden devrimci eylem programının aynı zamanda bir takım mücadele araçlarını, örgütlerini içermesi gerekir: Bunlar işçi sınıfını mücadele içinde bağımsız ve örgütlü bir güç haline getirecek olan kitle seferberlik organları, kitle öz-örgütlenmeleridir. (Komiteler, konseyler vb…)"* [18]

Tarihte Emekçiler İçin Zaferle Biten Bir Kurucu Meclis Yoktur

Bugüne kadar işçi emekçi kitleler lehine başarılı olmuş bir kurucu meclis yoktur! Kurucu meclisler ezilen ve sömürülenlerin meclisi haline gelmemiştir. Oy ve para gücü elinde olan burjuva partiler seçimlerin ardından kontrolü eline almış ve seferberlikleri durdurmuştur.

Ekim 2018'de Şili'de başlayan büyük ayaklanmanın ardından, o günkü Pinera hükümeti kitle hareketini durdurmak için bir kurucu meclis seçimi için karar aldı. Başkan Pinera emekçilerin dostu değildi. Aksine Şili büyük burjuvazisinin baş temsilcilerindendi. İşçilerin Uluslararası Hareketi (MIT-Şili) Pınera'yı şöyle tarif ediyordu:

"O diğer başkanlar gibi değil, o bir patron! İşçilerin sömürülmesi yoluyla (tüm patronlar gibi) edinilmiş 2,8 milyar dolarlık servetiyle Şili'deki en zengin 10 aileden biri (altıncı). Piñera "yeni bir patron" – post diktatörlük – olsa da bir şekilde ülkeyi yağmalayan on aileyi yansıttığı [temsil ettiği] açık. Ve eğer o düşerse "bunlardan biri" düşer ve bugüne kadar sahip oldukları gücü etkiler."[19]

Ancak kitle hareketi öfkeliydi ve durdurulamıyordu. Kitlelerin eski düzeni değiştirme istekleri ve örgütlü öfkeleri burjuvaziyi, istemeyerek de olsa taviz vermeye zorladı. Burjuvazi, kurucu meclis seçimleriyle kitleyi durduracağını düşünüyordu.

Burjuvazinin bu tavizi kitle hareketinin öncüler arasında bir tartışma yarattı. LIT(Uluslararası İşçi Birliği) ve PSTU (Birleşik Sosyalist İşçi Partisi-Brezilya) liderlerinden Martin Hernandez "Kurucu Meclis Konusunda Ne Yapmalıyız?"

---

17 *L. Troçki, Geçiş Programı, Kardelen Yayınları, İstanbul, sayfa 36.*

18 *Hakkı Yükselen, age.*

19 MIT (İşçilerin Uluslararası Hareketi-Şili), 24 Aralık 2019, http://www.kirmizigazete.org/2019/12/24/bir-ayi-gecen-devrime-ragmen-pinera-neden-dusmuyor/

makalesinde boykot isteyen öncülere seslenirken, emekçi kitlelerin sorunlarına gerçek bir çözüm olmayacağına işaret ediyordu:

"Ancak ne yazık ki cevap o kadar kolay değil, çünkü tarih gösteriyor ki kitleler hiçbir zaman bir Kurucu Meclis aracılığıyla en önemli taleplerini bile gerçekleştiremediler. Dahası tüm devrimlerin tarihi, bir Kurucu Meclis toplama önerisinin, mücadele eden kitleler tarafından savunulurken, aynı zamanda onlara karşı bu mücadeleleri yenmeye çalışanlar tarafından da savunulduğunu gösterir; nefret edilen Piñera hükümeti, Şili halkını dinlediğini göstermek için Şili'de bir Kurucu Meclis toplamaya karar verdi." [20]

Şili'de kitle hareketinin öncüleri, kurucu meclisin onların taleplerini yerine getiremeyeceğini biliyordu. Ve ödedikleri bedelin karşılığı yamanmış bir burjuva parlamento mu olacaktı? Mücadele boyunca kaybedilen insanlar, muazzam grevler, işgal ve çatışmaların ardından burjuva partilerine yeniden teslim olmak istemiyorlardı. Ancak kitle öncüsü tarafından kabul görmese de anketlerde halkın yüzde 74'ü kurucu meclis ve yeni bir anayasa talep ediyordu. Seçimi demokrasi ile eşit gören kitleler açısından kurucu meclis talebi bir ilerlemeydi.

LIT ve Şili partisi MIT, kurucu meclise ve burjuvaziye güvenilmemesi gerektiğini söyleyerek referandumunda "evet" çağrısı yaptı. Burjuvaziye güvenmeksizin, eleştirel güçlü bir devrimci programla önce seçimlerine ve sonra kurucu meclise katılma çağrısı yaptı. Aynı zamanda kurucu meclisin gerçek kurtuluş olmadığını söyleyerek kitleleri ve öncüleri sokağı terk etmeme konusunda uyardı. Ancak bir yandan da sokakta ve fabrikada alternatif halk ve işçi meclislerini örgütlemek gerekiyordu. Martin Hernandez öncüye şöyle sesleniyordu:

---

20 *Martin Hernandez, What to Do About The Constituent Assembly?, International Courier, no:23, Mart 2020*

"Devrimciler için Kurucu Meclise katılmak, kitlelerin yanlış yanılsamalarını pekiştirmek değil, tam tersi bir yükümlülük nedeniyle olacaktır. Öncünün, kitlelerin onunla deneyim kazanmasına yardımcı olmak için Kurucu Meclise devrimci bir şekilde katılması gerekir.

Devrimci öncü, Kurucu Meclis'i görmezden gelmek ya da boykot etmek yerine, Kurucu Meclise birçok yanılsamasıyla katılacak kitlelere bir alternatif vermek zorundadır; dolayısıyla alternatif bir program çok önemlidir.

İnşa edilecek program kitlelerin yüzlerce talebini içermez, ancak onların temel beklentilerini de karşılar; bakır üretiminin yeniden ulusallaştırılması, bankaların işçilerin kontrolü altında kamulaştırılması; emperyalizme dış borç ödemeyi durdurmayı ve Piñera ailesi ve Şili'yi ele geçiren diğer dokuz ailenin mülklerini kamulaştırmayı içerir."

Devrimin öncüsü, tam tersini yapmak zorundadır: kitlelere, Kurucu Meclise sunulacak programı savunmak zorunda kalacakları için, sokakları terk etmeden Kurucu Meclis sürecine katılmak.

Kurucu Meclis toplanmalı, ancak sadece bir tek başarı garantisi var: Bölgesel meclisleri çoğaltmak, güçlendirmek ve merkezileştirmek. Öz savunma örgütlerini (Front Line) güçlendirmek ve genişletmek, devrimci bir program etrafında kitlesel seferberlikleri sürdürmek, güçlendirmek ve radikalleştirmek tek yoldur." [21]

Türkiye'de Kurucu Meclis Doğru Bir Slogan mıdır?

23 Nisan 1920'de Ankara'da kurulan ilk ilk meclisin ardından, 1961 yılında Türkiye'de kurucu meclis toplanmıştır. [22] 27 Mayıs askeri darbesinin ardından 1961 Anayasasını hazırlamak için, 6 Ocak ve 24 Ekim tarihleri arasında toplanmış özel yasama meclisidir.

Milliyet
Halk Gazetesi
KURUCUSU: ALİ NACİ KARACAN
CUMA 6 OCAK 1961

YENİ KABİNE DÜN GECE İLÂN EDİLDİ

KURUCU MECLİS BUGÜN AÇILIYOR

Türkiye 224 gün sonra tekrar parlâmanter sisteme kavuşuyor. Yurdun her yerinde törenler yapılacak

M.B.K. nin seçtiği bir temsilci değişti

Radyolar gece yarısına kadar yayın yapacak

Kurucu Meclisi Başkan Gürsel açacak

La Bohem

---

21 *Martin Hernandez, age.*

22 https://tr.wikipedia.org/wiki/TBMM_1961_Temsilciler_Meclisi

Kurucu Meclis, genel oya dayalı seçimle oluşturulmamıştır ancak temsil niteliği geniş tutulmaya çalışılmıştır. İki siyasi partinin haricinde bazı sendika temsilcileri, barolar, basın kuruluşları, esnaf ve gençlik kuruluşları da katılmıştır. Demokrat Parti ise Meclisin dışında tutulmuştur. CHP ve Cumhuriyetçi Köylü Partisi Mecliste temsil edilen burjuva partilerdir. Eğer anayasa tamamlanamazsa veya halkoyu ile reddedilirse seçimlerle oluşacak bir Temsilciler Meclisi'nin göreve çağrılması öngörülmüştür. Kurucu Meclis 27 Mayıs 1961'de yeni anayasayı onaylamıştır. Çiftçiye toprak, orman alanlarının kamulaştırılması, yargı bağımsızlığı, anayasa mahkemesi vb. önemli kararlar Kurucu Meclis'te alınmıştır. Bu bağlamda Türkiye burjuvazisi ve siyasi geçmişi açısından bir tarihsel karşılığı vardır ve yeniden gündeme getirilmesi de sürpriz olmaz.

Yazının başından beri saydığımız örneklerde de görüleceği üzere, kurucu meclis sloganını ne reddetmemiz, ne de mutlak bir hedef haline getirmemiz doğru olur. Bu slogan, uygun nesnel koşullarda geçişsel taleplerle birlikte kullanılabilir.

Peki, biz bugün bir kurucu meclis çağrısı yapar mıyız? Hayır! Ülkeyi bataklığa sürükleyen burjuva devletin aklanması için böyle bir çağrıda bulunmayız. Bunun yerine, bütün bunların sorumlusunun kapitalistler olduğunu ilan eder; bu sistemin yıkılması gerektiğini açıkça ifade ederiz. Bunun yanında işçilerin ve ezilenlerin meclislerinin sokaklarda ve işyerlerinde kurulması ve geliştirilmesi gerektiğini ve ayrıca bir işçi emekçi hükümeti için işçi sınıfının ve ezilen tüm kesimlerin birleşmesi gerektiğini savunuruz. İşçi sınıfını ve emekçi halkı burjuva yanılsamalara sürüklemeyiz.

Bugün Türkiye emekçilerinde kurucu meclis sloganın bir toplumsal karşılığı yoktur. Bütün geriliklerine rağmen işleyen bir parlamento vardır. Topraklar artan oranda köylüden, büyük tarım şirketlerine geçmekte, köylüler topraklarını terk etmekte veya işçileşmektedir. Köylünün çarlık Rusya'sındaki gibi bir toprak ve demokrasi talebi söz konusu değildir. Elbette başta Kürt sorunu olmak üzere, demokratik sorunlar mevcuttur; ancak kitleleri gündemlerinde olmayan bir kurucu meclise çağırmak bir burjuva demokrasisi yanılsaması yaratmaktır.

Peki, kitle hareketleri veya bir rejim içi krizin yol açtığı tartışmalar sonucunda yeni bir anayasa ve kurucu meclis olasılığı ortaya çıkarsa buna katılır mıyız? Eğer devrimci bir durum yoksa biz bu meclisi boykot etmeyiz. Kendi programımızla, eleştirel olarak bu meclise katılabiliriz.

Ya da kitlelerin öfkesi ve seferberlikleri sonucunda, emekçiler yeni bir meclis kurmk isterlerse elbette buna da karşı koymayız. Sokakları terk etmeden, işçi konseyleri kurmamız gerektiğini unutmadan, kendi devrimci programımızla seçimlere katılırız. Burjuva demokrasisinin yol açtığı yanılsamalara kapılmayız, gerçekte savunduğumuz hükümet biçimini muhakkak ifade ederiz:

"…Ancak, önerdiğimiz hükümet formülünün ne olduğunu ortaya koymadıkça kurucu meclis talebimizin burjuva demokratik sınırlarını da peşinen kabul etmiş oluruz. Türkiye solundaki yaygın "demokratik" eğilimler ve mesela CHP ve HDP'nin yaklaşımları düşünüldüğünde Türkiye için bir "demokrasi" önerisinin, en iyi ihtimalle bir "demokratik cumhuriyet" ile sınırlı kalacağı açıktır. Yani, kurucu meclisin yapacağı burjuva demokratik bir anayasa çerçevesi içinde yer alan "demokratik, laik, sosyal hukuk devleti" türü bir rejim…

*Bu bütünlük olmadan "demokrasiyi" aşmak "iktidar sorununu günlük hayata taşımak" mümkün olmaz. Bu aynı zamanda bizi ortaya bir "**iktidar formülasyonu**" koyma göreviyle karşı karşıya getirir. Geçiş programımızın bu konudaki formülü "işçi-köylü" veya "işçi-emekçi" hükümetidir.*

*Bizim böyle bir süreçte, kısa, özlü ve bütünlüklü bir "eylem programı" içinde **devrimci bir geçiş hükümeti**ni bütün gücümüzle savunmamız gerekir. Ayrıca ileri süreceğimiz hükümet formülünün sınıfsal karakterinin ne olduğunu ve bizim programımız içindeki yerini açıklıkla belirtmeliyiz. Bu, aynı zamanda kurucu meclis talebinin devrimci-geçişsel ve proleter bir karakter kazanması, "sosyalizme açılan bir kapıya yönelmesi" açısından da önemlidir. Neticede bir kurucu meclis talebinin bizim için gerçek manada ne ifade ettiği programatik **bütünlüğü** ve siyasi hedefi tarafından belirlenecektir."* [23]

Ya kurucu meclis seçimi, devrimci durumu durdurmak amacı taşıyorsa ne yaparız? O durumda bunu teşhir eder ve o meclise katılmayız. İşçi konseylerine dayanan bir devrimci işçi-emekçi hükümeti kurmak için ayaklanmayı teşvik ederiz.

Sonuç olarak; bugün Türkiye'de kurucu meclis çağrısını ana slogan olarak ele almak emekçilerin kafasını karıştırmaktan başka işe yaramaz. Yukarıdaki örneklerde ifade ettiğimiz üzere eğer burjuvaziden veya seferberlik halindeki kitlelerden öneri gelirse bu kez de şu soruları sorarız: kurucu meclis kitle hareketini ileri çekiyor mu ve demokratik kazanımlar sağlayabilir mi? Eğer cevabımız "evet" ise kendi devrimci programımızla meclis seçimine ve meclise katılırız. Meclisin sınıf karakterini eleştirir ve konseylere dayalı bir işçi iktidarı için mücadele ederiz. Bunlar dışındaki her formül bizi kapitalizmi yamalamaya ve reformizm bataklığına sürükler.

---

23 *Hakkı Yükselen, age.*